

Asia: VN/26756/2021

Hallituksen esitys sote-uudistuksen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1) Potilastietojen käsittely Uudellamaalla

-

2) Kuntien mahdollisuus myydä tukipalveluja hyvinvointialueelle

Pienten kuntien verkoston lausunto

Pienten kuntien verkosto kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä sote-uudistukseen liittyvän lainsäädännön muuttamisesta. Pienten kuntien verkoston lausunto koskee kohtaa 2) Kuntien mahdollisuus myydä tukipalveluja hyvinvointialueelle.

Suomen kunnista yli 200 kuntaa on alle 10 000 asukkaan kuntia eli noin kaksi kolmasosaa kaikista kunnista. Kuntaliiton pienten kuntien verkosto on edunvalvonta, keskustelu ja kehittämisfoorumi 159 pienelle kunnalle.

Hallituksen esitysluonnoksen 69 a §:n mukaan hyvinvointialue voisi ostaa kunnalta tai vapaaehtoiselta kuntayhtymältä ja kunta tai vapaaehtoinen kuntayhtymä myydä hyvinvointialueelle sosiaali- ja terveydenhuollon tukipalveluita vuoden 2023 loppuun saakka ilman kuntalain 126 §:ssä säädettyä velvollisuutta yhtiöittää nämä palvelut, jos kunta on vuoden 2022 lopussa tuottanut näitä palveluita. Tukipalveluilla tarkoitetaan muun muassa ruokahuolto- ja siivouspalveluita. Tätä yhtiöittämisvelvollisuutta koskevaa poikkeusta ehdotetaan kuitenkin rajattavaksi siten, että se koskisi vain tilanteita, joissa hankinta alittaa julkisista hankinnoista annetun lain 26 §:ssä tarkoitetut EU-kynnysarvot (214 000 euroa vuonna 2021).

Pienten kuntien keskuskeittiöiden asema sote-uudistuksessa

Hyvinvointialueiden valmistelu on tuomassa muutoksia myös kuntien ruokahuollon ja puhdistuspalveluiden järjestämiseen. Pienten kuntien verkosto on ollut huolissaan siitä, että kunnat eivät pysty osallistumaan hyvinvointialueen järjestämään tarjouskilpailuun ruokapalvelujen tuottamisesta eikä valmistelussa ole tähän saakka otettu huomioon esimerkiksi siirtymäajan tarvetta näiden palveluiden osalta. Tämä tarkoittaa, että nyt kunnissa järjestettävät ruokapalvelut tulee jakaa kahteen eri yksikköön eli kunnan keittiössä ei voisi enää valmistaa ”samassa kattilassa” resurssitehokkaasti pienien sote-yksiköiden, sivistystoimen ja muuta kunnan tarvitsemaa ruokaa.

Jotta kunnilla on aikaa selvittää ja valmistella omaan tilanteeseen sopivia vaihtoehtoja tulevaisuuden ruokapalvelujen osalta, tarvitaan riittävän pitkä siirtymäaika hyvinvointialueita koskevaan lainsäädäntöön myös tukipalveluiden ja erityisesti ruokapalveluiden osalta. Riittävän pitkällä siirtymäajalla ja siihen liittyvillä joustavilla ja alueiden ja kuntien erot huomioivilla siirtymäsäännöksillä voidaan varmistaa, että sekä kunnissa että hyvinvointialueilla on tarjolla terveellistä, maukasta ja vastuullisesti valmistettua ruokaa ja palveluiden organisointi on hoidettu siten, että olemassa olevat kiinteistöt ovat tarkoituksenmukaisessa käytössä ja että henkilöstön irtisanomisilta vältytään. Lisäksi riittävän pitkä siirtymäaika mahdollistaa myös jo aiemmin tehtyjen erilaisten ruoka- ja siivouspalvelumallien ja ratkaisujen arvioinnin ja hyvien kokemusten jakamisen.

1. Pienten kuntien verkosto toteaa, että tukipalveluiden yhtiöittämisvelvollisuutta koskeva siirtymäsäännös on erittäin tarpeellinen. Jotta kunnat voisivat hallitusti valmistella, käydä tarvittavat neuvottelut ja tehdä ratkaisuja, tulisi siirtymäkauden olla pidempi eli jatkua vuoden 2024 loppuun saakka.
2. Pienten kuntien verkosto esittää, että kynnyksarvoja koskeva rajausta poistetaan. Tällä hetkellä sosiaali- ja terveydenhuoltoon kohdistuvien kunnissa ja kuntayhtymissä keskitetysti tuotettavien tukipalveluiden arvo ylittää mainitun EU-kynnyksarvon valtaosassa tapauksia eikä esitettyä siirtymäsäännöstä voitaisi käytännössä soveltaa näiden osalta.
3. Lisäksi tulee varmistaa, että nykyinen toiminta voi jatkua nykyisten mahdollisuuksien rajoissa samalla kun uutta toteutusmallia valmistellaan.

Kunta ei, tämänhetkisen valmistelun perusteella, siirtymäkauden jälkeen pysty osallistumaan hyvinvointialueen järjestämään tarjouskilpailuun ruokapalvelujen tuottamisesta, eikä hyvinvointialue voi ostaa ruokahuollon palveluja suoraan kunnilta. Tämä tarkoittaa, että nyt kunnassa järjestettävät ruokapalvelut tulee pahimmassa tapauksessa jakaa kahteen eri yksikköön. Tilanne on erikoinen kunnan kannalta. Monet kunnat, varsinkin pienet kunnat, ovat tehneet taloudelliset ja tehokkaat ratkaisut yhdistämällä valmistuskeittiöt yhteen yksikköön. Näillä keittiöillä tuotetaan kustannustehokkaasti ruokapalveluja niin sote- kuin sivistystoimen ym. tarpeisiin.

On erittäin huono ratkaisu, että tässä kohtaa pienet kunnat joutuisivat antamaan keittiön hyvinvointialueen haltuun ja mahdollisesti jopa omalla kustannuksella rakentamaan uuden valmistuskeittiön. Pahimmassa tapauksessa uudistus voisi tarkoittaa uuden keittiön rakentamista, joko Sote-yksiköiden tai kunnan muun toimijan tarpeisiin. Ottaen huomioon pienten kuntien volyymit, ei ole tarkoituksenmukaista, että ruoka valmistettaisiin eri tahoille kahdessa keittiössä, kahden eri henkilökunnan toimesta. Pienet kunnat haluavat tarjota jatkossakin, mm. lapsille ja nuorille, lähellä valmistettua tuoretta ruokaa vastuullisesti ja kestävästi.

Pienten kuntien verkosto toteaa vielä, että ensisijaisesti olisi löydettävä keino, että pienet kunnat voisivat tarjota ruokapalveluita hyvinvointialueelle ja silti tuottaa yhdestä keskuskeittiöstä ruoan myös kunnan omille toiminnoille. Pienissä kunnissa on harvoin markkinaehtoista toimintaa ruokapalvelujen tuottamisen osalta. Ruokapalveluiden tuottamisen yhdestä keskuskeittiöstä ilman yhtiöittämisvaadetta tai eriyttämistä tulisikin olla päätavoite hyvinvointialueiden ruokahuollon palveluiden uudistuksessa. Eriyttäminen tai mahdollinen yhtiöittäminen tuottavat joka tapauksessa enemmän kustannuksia valtiolle, kuin nykyinen kunnallisen yhden keskuskeittiön hyvin toimiva malli.

Pienten kuntien verkoston puheenjohtajisto

Verkoston puolesta: Erityisasiantuntija, verkostovastaava, Taina Väre, Kuntaliitto

3) Väliaikaisen toimielimen oikeus saada sosiaali- ja terveydenhuollon asiakas- ja potilastietoja

-

4) Ensihoitokeskuksen tehtävät lääkärihelikopteritoimintaan liittyen

-

5) Muut esitysluonnoksessa ehdotetut muutokset

-

Väre Taina
Suomen Kuntaliitto ry - Lausunnon on jättänyt
erityisasiantuntija/verkostovastaava Taina Väre Kuntaliiton pienten kuntien
verkoston puolesta